

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ І ЖУРНАЛІСТИКИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. ректора

проф. В.П. КРАВЕЦЬ

27 березня 2025 року

ПРОГРАМА

ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ ДО АСПІРАНТУРИ

для здобуття ступеня доктора філософії

зі спеціальності В 11 Філологія

Програма фахового вступного випробування для вступу на навчання для здобуття третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти «доктор філософії». Галузь знань: В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки». Спеціальність: В11 «Філологія». Тернопіль, 2025.

Укладач: Вільчинська Тетяна Пилипівна, доктор філологічних наук, професор кафедри української мови та славістики.

Ухвалено на засіданні кафедри української мови та славістики (протокол №9 від 12 лютого 2025 р.).

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Зміст програми для складання вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності В11 «Філологія» передбачає виявлення володіння майбутніми аспірантами здобутками гуманітарної науки в галузі філології (з мовознавства / літературознавства / фольклористики / перекладознавства).

Критерії оцінювання знань та вмінь вступника

Шкала оцінювання відповідей абітурієнтів на питання теоретичного та практичного змісту розміщується в діапазоні від 100 до 200 балів і розподіляється на п'ять рівнів:

- 1) високий,
- 2) достатній;
- 3) задовільний:
- 4) низький,
- 5) дуже низький.

Критерії оцінювання представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Рівень	Бальна оцінка	Характеристика відповідей вступника
Високий	200 – 190	Абітурієнт дає повну та розгорнуту відповідь на питання білета, демонструє вільне володіння понятійним апаратом, повністю розкриває суть поставленого питання, добре орієнтується у міжпредметних зв'язках, наводить приклади.
Достатній	189 – 175	У відповідях допущено неточності або незначні помилки, проте абітурієнт демонструє розуміння матеріалу, логічно обґрунтовує свої міркування.
Задовільний	174 – 160	Відповіді на питання білета носять фрагментарний характер, переважно відтворюють знання на рівні запам'ятовування. Знання з предмета є неповними, абітурієнт плутається у визначеннях, втрачає логіку та послідовність розкриття питання, не наводить приклади.
Низький	159 – 145	Абітурієнт не осмислює змісту питання білета, не володіє основним термінологічним апаратом

		дисципліни, демонструє відсутність умінь міркувати, робити висновки.
Дуже низький	144 – 100	Абітурієнт допустив грубі помилки, зовсім не розкрив змісту питання, відповідь відсутня.

Тривалість підготовки до екзамену складає 1 год.

Форма випробування – усна.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОВОЗНАВСТВО

Загальне мовознавство

Знакова природа мови. Поняття про методологію, метод і методику в лінгвістиці. Класифікація загальнонаукових методів (спостереження, інтроспекція, індукція, дедукція, гіпотеза, аналіз і синтез, аналогія, таксономія, порівняння, формалізація, ідеалізація, моделювання, експеримент). Загальна характеристика лінгвістичних методів (описовий, порівняльно-історичний, структурний, функційний та ін.).

Напрями мовознавства. Порівняльно-історичне мовознавство. Типологічне мовознавство. Ареальна лінгвістика. Функціональна лінгвістика. Психолінгвістика. Соціолінгвістика. Когнітивна лінгвістика та лінгвоконцептологія. Етнолінгвістика та лінгвокультурологія. Комунікативна лінгвістика. Гендерна лінгвістика. Комп'ютерна лінгвістика. Корпусна лінгвістика. Теолінгвістика.

Сучасна українська літературна мова

Українська літературна мова як унормована форма загальнонародної мови. Норми літературної мови, типи літературних норм.

Звук і фонема. Система голосних фонем сучасної української літературної мови. Система приголосних фонем сучасної української літературної мови.

Чергування голосних і приголосних фонем, їхні різновиди. Історичні чергування голосних фонем та їх відбиття в сучасній українській мові. Історичні чергування приголосних фонем та їх відбиття в сучасній українській мові. Орфоепічні норми сучасної української літературної мови.

Засади української орфографії. Зміни в «Українському правописі».

Слово як основна одиниця мови. Типи лексичних значень слів. Лексико-семантичні відношення між словами.

Лексика сучасної української літературної мови з погляду її походження. Лексика сучасної української мови з погляду вживання. Активна і пасивна лексика. Діалектизми, неологізми, архаїзми та історизми, їх стилістичне використання.

Фразеологія і фразеографія української мови (типи класифікацій, джерела формування, словники).

Терміни і терміносистеми в гуманітарних, природничих і технічних науках. Структурні типи термінів. Взаємовплив термінології та загальноновживаної лексики літературної мови.

Власні назви, їх специфіка. Види власних назв: антропоніми, топоніми, гідроніми і їх різновиди.

Українська лексикографія. Словники сучасної мови. Діалектна, історична, етимологічна, письменницька лексикографія. Онлайн-словники.

Словотвір і його зв'язки з іншими мовними рівнями. Синхронічний та діяхронічний словотвір. Словотвірна мотивація. Морфемний склад слова. Словотвірна структура слова. Поняття про словотвірний тип. Способи словотворення в сучасній українській літературній мові. Особливості словотворення різних частин мови. Морфонологічні явища при словотворенні.

Поняття про частини мови як класи слів. Принципи класифікації частин мови в українській мові. Система частин мови. Граматична категорія. Граматичне значення. Граматична форма. Прийменник, сполучник і частка. Проблема лінгвістичного статусу. Іменник: визначення, лексико-граматичні розряди, граматичні категорії, синтаксичні функції. Прикметник: визначення, граматичні категорії, синтаксичні функції. Займенник: визначення, морфологічні особливості, синтаксичні функції. Числівник: визначення, поділ на розряди. Дієслово: визначення, граматичні категорії і синтаксична роль. Вигуки: визначення, функції у мовленні. Службові частини мови, їх класифікація і функції.

Предмет і одиниці синтаксису. Словосполучення: форма, значення та функції. Класифікація словосполучень. Речення як основна синтаксична одиниця. Засади класифікації речень. Головні і другорядні члени речення. Багатоаспектна характеристика простого речення. Загальна класифікація складних речень.

Текст як об'єкт лінгвістичного вивчення.

Функціональні стилі сучасної української літературної мови. Лексичні, фразеологічні, фонетичні, граматичні засоби стилістики.

Культура української мови. Риторика. Комунікативні ознаки літературної мови. Мовна особистість як національний і соціокультурний феномен. Ритмомелодика української мови. Усна форма української мови, її лексична, граматична і стилістична характеристика. Мовний етикет.

Історія української літературної мови. Історична граматика української мови

Гіпотези про походження української мови. Періодизація розвитку української літературної мови.

Занепад зредукованих і його вплив на розвиток української фонетики, морфології, лексики. Історія українського вокалізму. Історія українського консонантизму.

Розвиток лексики давньоукраїнської і староукраїнської мови. Історія іменникових форм української мови. Історія прикметника української мови. Розвиток вищо-часової системи українського дієслова. Способи вираження підмета і присудка в давньоукраїнській мові. Історія складних речень в українській мові.

Джерела вивчення історії української мови. Характеристика пам'яток української писемності. Історія вивчення української мови. Мова українських літописів, ділових документів та різних грамот. Реформування староукраїнської книжної мови. Мова періоду Козацької держави. І. Котляревський та його роль у формуванні української мовно-нормативної традиції. Значення Т. Шевченка у розвитку української літературної мови, становлення української мови як національного об'єднавчого чинника. Розвиток української літературної мови в II половині XIX – початку XX століття. Українська мова в XX ст. Історія української мови як державної мови України. Історія української літературної мови на західних землях України. Українська мова за межами України.

Українська діалектологія

Діалектне членування української мови. Вокалізм українських говірок. Консонантизм українських говірок. Діалектні відмінності у формах іменників. Діалектні відмінності в системі форм дієслова. Синтаксичні відмінності в українських говірках. Лексичні відмінності в українських говірках. Діалектна лексикографія. Говори південно-східного наріччя української мови: ареал поширення, основні фонетичні та морфологічні ознаки. Говори північного наріччя української мови: ареал поширення, основні фонетичні, лексичні та морфологічні ознаки. Говори південно-західного наріччя: основні фонетичні, лексичні та морфологічні ознаки, ареал поширення. Українська лінгвогеографія.

Сучасна німецька літературна мова

Gegenstand und Abarten der Lexikologie. Struktur des Wortschatzes. Forschungsmethoden der Lexikologie.

Wort als sprachliche Einheit und als Zeichen. Wortbedeutung, Begriff und ihre Wechselbeziehungen.

Struktur der Wortbedeutung. Motivation (Motiviertheit) der Bedeutung. Innere Form des Wortes und die Volksetymologie.

Polysemie des Wortes und seine semantische Struktur. Klassifikation der Wortbedeutungen. Hauptprobleme der Polysemie.

Theoretische Probleme der Homonymie. Klassifikation der Homonyme. Wege der Entstehung der Homonyme in der Sprache. Abgrenzung der Polysemie von der Homonymie.

Bedeutungswandel (semantische Derivation). Wege und Gründe des Bedeutungswandels. Logische Klassifikation des Bedeutungswandels. Psychologische Klassifikation des Bedeutungswandels. Euphemismen.

Wege der Bereicherung des deutschen Wortbestandes. Wortbildende Struktur der Wörter. Zusammensetzung (Komposition). Klassifikation der

Zusammensetzungen. Ableitung (Derivation). Klassifikation der Affixe. Konversion bzw. Wortartwechsel. Abbreviation (Wortkürzung).

Entlehnungen und ihre Ursachen. Assimilation der Entlehnungen. Entlehnungswege und Entlehnungsarten. Erscheinungsformen der Entlehnungen. Klassifikation der Entlehnungen.

Begriff „Phraseologie«. Kriterien zur Abgrenzung der Phraseologismen. Semantische Klassifikation der Phraseologismen. Strukturell-semantische Klassifikation der Phraseologismen.

Geschichtlicher Überblick über die Phonetik und ihre Anwendung. Beziehungen der Phonetik zu anderen Wissenschaften.

Gegenstand der Phonetik, ihre Aufgaben und Teilgebiete. Bedeutung der Phonetik im Fremdsprachenunterricht.

Physiologie und Akustik der Sprechlaute. Artikulationsorgane.

Nichtübereinstimmung der Schreibung und der Aussprache. Begriff der Graphik und der Orthographie. Orthographie und die Prinzipien der orthographischen Regeln.

Transkription. Phonetische und phonologische Transkription. Graphische Wiedergabe der Intonation.

Besonderheiten der Transliteration.

Definition des Phonems. Das Phonem und seine Varianten (Allophone). Grundtypen der Allophone im Deutschen. Regeln der Feststellung von Phonemen und ihrer Varianten.

Funktionen des Phonems. Begriff des Archiphonems, Korrelationen. Gegenstand verschiedener phonologischer Schulen.

Klassifikation der deutschen Vokalphoneme. Distinktive Merkmale der Vokale: Quantität, Qualität, Labialität.

Phonetische Diphthonge und Triphthonge.

Phonetische Merkmale der deutschen Vokale. Nasalisierte Vokale in fremden Wörtern. Distinktive Merkmale der ukrainischen Vokale.

Klassifikation der deutschen Konsonanten. Beteiligung der Stimmbänder. Artikulationsstelle. Artikulierendes Organ. Artikulationsart.

Vibranten im Deutschen. Starke Position der deutschen Konsonantenphoneme. Silbische Konsonanten. Konsonantensystem im Ukrainischen.

Suprasegmentale Phonetik des Deutschen. Prosodie (Prosodik).

Silbe als grundlegende sprachliche Kategorie. Definition der Silbe. Bestimmung des Silbenkerns. Silbenarten im Deutschen. Silbenstruktur im Deutschen.

Grundlagen zur Bestimmung der Silbengrenzen im Deutschen. Morphologische und phonetische Silbentrennung.

Begriff des Wortakzentes. Wesen der Akzentuierung in den Sprachen der Welt. Arten des Akzentes in Bezug auf phonetische Mittel und auf seine Stelle. Grade des Wortakzentes. Akzente in ein- und mehrsilbigen Wörtern.

Betonung fremder Wörter und in den Abkürzungen. Funktionen der Wortbetonung.

Ursache der Modifikation. Positionell-kombinatorische Veränderungen. Reduktion, ihre Arten und Stufen. Assimilation, ihre Arten und Richtungen. Akkommodation, Dissimilation, Geminatio. Auslautgesetz, Lautwechsel, Elision.

Intonation als Komplexphänomen. Komponenten der Intonation. Melodieverläufe. Satzakzent und seine Abstufungen. Sprechtempo, Klangfarbe und Lautstärke. Rhythmus im Deutschen.

Kommunikative Wirkung der Intonation. Funktionen der Intonation.

Gegenstand, Ziele, Aufgaben und Methoden. Existenzformen der deutschen Sprache. Die vergleichende historische Methode und ihre Rolle in der Erforschung der vorliterarischen Periode der deutschen Sprache.

Die Verwandtschaftsbeziehungen der deutschen Sprache. Indoeuropäisch. Germanische Sprachen. Gotisch. Die 1. Lautverschiebung. Das Vernersche Gesetz. Akzentverhältnisse. Die vorliterarische Zeit der deutschen Sprache.

Die Herausbildung der deutschen Nation im Zeitalter des frühen Feudalismus. Karl der Große. Die Gründung des ostfränkischen Reiches und sein Zerfall. Die Herausbildung der deutschen Nationalität und der Begriff einer Nationalsprache. Historische Merkmale der Herausbildung einer Nationalsprache in Deutschland. Das Wort „Deutsch“.

Die Periodisierung der deutschen Sprache.

Althochdeutsch. Die zeitlichen und räumlichen Grenzen. Gliederung der althochdeutschen Territorialdialekte. Mittelhochdeutsch. Zeitliche und räumliche Gliederung. Die mittelhochdeutschen Territorialdialekte.

Die Sprachdenkmäler des Althochdeutschen und Mittelhochdeutschen, Frühneuhochdeutsch. Regionalsprachen. Sprachnormierung und Sprachgesellschaften, Grammatiker.

Die Besonderheiten in der Entwicklung des althochdeutschen und mittelhochdeutschen Wortschatzes.

Das phonologische System. Althochdeutsch. Konsonantismus. Die 2. Lautverschiebung. Vokalismus. Umlaut, Brechung, Monophthongierung, Diphthongierung, in der althochdeutschen Sprache. Historische Wurzeln des Ablauts. Ablautreihen.

Mittelhochdeutsch. Abschwächung und die weitere Entwicklung des Umlauts. Neue Vokalphoneme.

Frühneuhochdeutsch. Monophthongierung, Diphthongierung, Erweiterung von Diphthongen.

Morphologie. Wortstruktur in germanischen Sprachen. Wortbildung. Affixe, Komposita. Die Wortarten in allen Entwicklungsperioden.

Die Herausbildung der deutschen Nationalsprache.

Forschungsgebiet, Gegenstand und Aufgaben der Stilistik. Mikro- und Makrostilistik, deskriptive und normative Stilistik, die funktionale, kommunikative und pragmatische Stilistik. Definition des Begriffs „Stil“. Probleme der Stilklassifikation. Funktionalstile. Stilzüge. Die stiltypologische Zuordnung eines Textes: Textsortenstil, Bereichsstil, Gruppenstil, Epochenstil oder Zeitstil, Individualstil, Verbal-, Nominal- und Adjektivstil. Stilistische Markierung und Stilfärbung.

Lexikalischer Bestand der deutschen Sprache aus stilistischer Sicht. Kontextuelle Synonyme. Die Antonyme. Stilistische Differenzierung des Wortbestandes. Neologismen und ihre stilistischen Funktionen. Archaismen und Historismen. Territoriale Dubletten und Dialektismen. Jargon -und Berufslexik. Stilistische Aspekte der Fremdwörter.

Mittel des phraseologischen Ausdrucks. Stilistische Klassifikation der Phraseologischen Fügungen. Die Ausdrucksmöglichkeiten der Phraseologismen.

Mittel des Bildlichen Ausdrucks und Mittel der Bildhaftigkeit. Zur Klassifikation der Stilfiguren. Stilistische Figuren des Ersatzes (Tropen). Der Vergleich und seine Abarten. Die Metapher und ihre Abarten. Personifikation. Allegorie. Symbol. Synästhesie. Die Metonymie und ihre Abarten. Synekdoche. Bahuvrihi.

Mittel der Umschreibung. Die Periphrase und ihre Abarten. Die Euphemismen. Die Ironie. Das Epitheton (Beiwort; Beifügung).

Mittel zum Ausdruck von Humor und Satire. Das Wortspiel. Paronomasie. Oxymoron. Zeugma. Schlagsatz. Stilistische Paradoxe und Stilbruch. Allusion. Antithese und Chiasmus.

Wiederholung und ihre Abarten. Die Aufzählung und ihre Formen: Akkumulation, Amplifikation, Gradation: steigende Gradation (Klimax), fallende Gradation (Antiklimax). Anapher, Epipher, die Rahmen- oder Ringwiederholung. Anadiplose und Echowiederholung. Kommunikativ-stilistische Leistung der Wiederholung.

Syntax aus der stilistischen Sicht. Die Satzmodellen. Einklammerung, Ausklammerung und ihre Arten. Die Absonderung und Isolierung. Stilistische Figuren der Anordnung und des Platzwechsels. Abarten der stilistisch-kolorierten Wortfolge: Prolepse, Nachtrag, Parenthese. Anakoluth. Stilistische Figuren der Auslassung (Elimination). Elliptische Sätze. Die Aposiopese.

Stilistische Funktion der Intonation. Intonation und ihre Elemente als Ausdrucksmittel verschiedener stilistischen Schattierungen. Rhythmus. Lautsymbolik. Klangmuster und Klangwirkungen.

Allgemeine Begriffe der Makrostilistik. Zum Problem der Darstellungsarten. Erzählperspektive. Rededarstellung. Die direkte Rede. Die indirekte Rede. Die erlebte Rede. Stilistische Analyse des Textes.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Теорія літератури

Літературознавство в системі наук. Місце теорії літератури серед галузей сучасного літературознавства. Зв'язок теорії літератури з іншими науковими дисциплінами.

Література в системі мистецтв. Специфіка літератури як виду мистецтва. Зв'язок літератури з іншими видами мистецтва.

Проблеми художнього образу в мистецтві. Класифікації художніх образів. Література і музика: проблеми ритмомелодики. Література і пластика: зображальність художнього твору. Література у кінодинаміці: візуалізація художнього тексту.

Література і фольклор. Явище фольклоризму в літературі. Проблеми первісного синкретизму.

Жанрова система літератури. Проблема класифікації літературних творів. Види літератури. Жанрові матриці. Типи жанрових систем.

Жанрові різновиди драми. Зв'язок драми з ритуальною традицією. Жанри епосу. Взаємодія літератури і фольклору. Лірика. Поетичні літературні жанри. Явище ліризації неліричних жанрів. Ліро-епос. Проблеми трансформації жанрової системи. Теоретична та історична генологія. Канонічні та неканонічні жанри. Проблеми жанрової дифузії.

Фікційність в літературі. Художній образ і художній світ. Визначення поняття «художній образ». Природа художньо-образного мислення. Типи художніх образів. Поняття художнього світу/художньої реальності. Співвідношення правд та вигадки у літературному творі. Нефікційна література. Особливості мемуаристики, епістолярію, есеїстики.

Поетика літературного твору. Визначення термінів „літературний твір” і „поетика літературного твору”. Проблема змісту і форми. Поняття фабули, сюжету, композиції. Архітектоніка художнього твору. Поетика віршованого твору. Метр. Рима. Строфічні форми.

Школи і напрями сучасного літературознавства. Герменевтичні підходи до аналізу літературного твору. Психоданаліз. Міфокритика. Архетипна критика. Феноменологія. Рецептивна естетика. Гендерні студії. Гінокритика. Негерменевтичні підходи до аналізу тексту. Формалізм. Структуралізм. Наратологія. Новітні напрями літературознавства.

Літературний процес та естетичні системи літературних епох. Античність та класична традиція в літературі (Відродження, Просвітництво, неокласицизм). Античні поетики та їхній вплив на розвиток теорії літератури. Некласицистичні естетичні системи (Середньовіччя, Бароко, Романтизм): філософське підґрунтя та особливості поетики. Модернізм, постмодернізм, метамодернізм: філософсько-естетичні концепції та текстові стратегії новітньої літератури.

Література та суспільні практики. Література та ідеологія. Проблема деідеологізації мистецтва. Ідеологічні пласти літературного твору. Проблема колоніальних практик у мистецтві. Постколоніальні студії. Проблема Захід – Схід. Міжкультурна комунікація в літературі.

Сучасний літературний процес в умовах глобалізації та дегуманізації суспільства.

Література і паралітература. Масова література. Явище масової свідомості. Комерціалізація літератури. Гендерна спрямованість жанрів масової літератури.

Історія української літератури

Проблеми періодизації літератури XI-XVIII ст. Літописання. «Повість минулих літ». Своєрідність стилю. Ораторська й учительська проза. «Слово о Законі і Благодаті» митрополита Іларіона. «Повчання» Володимира Мономаха: жанровий зміст, вираження психологічного стану автора, місце автобіографічних елементів у структурі твору. Княжі житія. Композиційна

функція внутрішніх монологів. Києво-Печерський патерик. Історія формування і функціонування тексту. Галицько-Волинський літопис. Традиційні й новітні тенденції у формах викладу.

«Слово о полку Ігоревім». Історична основа сюжету. Проблематика, поетика «Слова...».

Перше українське відродження (М. Грушевський) і його літературні риси. Гуманістичні студії. Граматика Мелетія Смотрицького. Джерела полемічної літератури. Основні полемічні твори та їх автори. Літературний портрет Івана Вишенського. Українське віршування кінця XVI – початку XVII ст.

Література Бароко. Основні етапи дослідження. Модифікація жанрів як результат взаємодії візантійської поетики з реформаційно-ренесансними ідеями. Метафізична лірика. «Перло многоцінне» Кирила-Транквіліона Ставровецького. Вірші Івана Величковського. Поетики Феофана Прокоповича (1705). Поетика Митрофана Довгалецького (1736). Козацькі літописи. Літописи Самовидця, Г. Граб'янки, Самійла Величка. Стиль, поліфонія. Принципи творення образів історичних осіб. Українська драма XVII-XVIII ст. Основні тематичні цикли. «Історія Русів» як підсумок розвитку барокової історіографії. Григорій Сковорода. Барокові ознаки «Саду божественних пісень». Передромантизм Сковороди.

Поняття «нова українська література». Періодизація нової української літератури. Основні закономірності літературного процесу першої половини XIX ст. Літературні напрями. Особливості жанрової моделі в українській літературі першої половини XIX ст. Концепція зображення людини. Фольклоризм як одна із найвизначальніших ознак літератури, один із факторів оновлення її ідейно-естетичного змісту.

Бурлеск як стильова домінанта, освоєння народної сміхової культури на початку XIX ст. (творчість І. Котляревського, П. Білецького-Носенка, П. Гулака-Артемівського, Г. Квітки-Основ'яненка та ін.). Українська байка 10-30-х років XIX ст. (П. Гулак-Артемівський, П. Білецький-Носенко, Л. Боровиковський, Є. Гребінка та ін.) як своєрідний «місток» від бурлескної до серйозної реалістичної поезії.

Сентиментально-преромантична стильова течія в перші десятиліття XIX ст. (романсова лірика, творчість Г. Квітки-Основ'яненка).

Романтична епоха. Харківські романтики (П. Гулак-Артемівський, Л. Боровиковський, А. Метлинський, Ієремія Галка (М. Костомаров), М. Петренко). Галицькі романтики. «Руська трійця» (М. Шашкевич, Я. Головацький, І. Вагилевич). Київські романтики (П. Чубинський, Є. Гребінка, В. Забіла).

Творчість Т. Шевченка в українському літературному процесі 40-50-х років XIX ст. Періодизація творчості Шевченка. Новітні концепції у трактуванні Шевченкової спадщини. Шевченко як міфотворець. Морально-етичний імператив Т. Шевченка. Демократизм і аристократизм Шевченка. Модифікації типів бунтаря і праведника в творчості Шевченка. Біблійні мотиви у творчості Т. Шевченка. Шевченкова історіософія. Футурологічні

мотиви у творчості Шевченка; тріада минуле – сучасне – майбутнє в його поезії. Естетичний ідеал митця.

Дискусійні питання Шевченкової поетики. Синкретизм творчих напрямків у творчості Т. Шевченка. Стилєове розмаїття в поезії Т. Шевченка. Майстерність Шевченка в галузі ритміки, строфіки, фоніки. Жанрові пошуки в творчості Т. Шевченка. Новаторство Шевченкових балад. Жанр «байронічної поеми» в творчості Шевченка. Медитативна лірика Т. Шевченка. Романтичний характер Шевченкової драматургії.

Новаторство української поезії 50-60-их років XIX ст. Вплив Т. Шевченка на творчість П. Куліша, Л. Глібова, Ю. Федьковича, С. Руданського, О. Кониського, О. Навроцького, В. Шашкевича, С. Воробкевича та ін. Національний характер байок Л. Глібова. Елегійно-романтичний характер лірики Л. Глібова. Фольклорна основа ранніх балад С. Руданського. Жанр гуморески («співомовки») у творчості С. Руданського. Історичні поеми С. Руданського.

Розширення тематичних та жанрово-стилєових меж 50-60-х рр. XIX ст. «Народні оповідання» Марка Вовчка: особливості індивідуального стилєу письменниці. «Чорна рада» П. Куліша – перший історичний роман в українській літературі. Складність проблематики, особливості композиції, жанрово-художня своєрідність твору. Роман «Люборацькі» А. Свидницького як перший український роман виховання. І. Франко про творчість А. Свидницького. Історична основа, народно-фантастична екзотика, мелодраматизм, натуралізм у повісті «Марко Проклятий» О. Стороженка.

Еволюція жанру повісті в українській прозі 70-90-х рр. XIX ст. Реалізм повістей «Сонячний промінь», «На розпутті», «Серед темної ночі», «Під тихими вербами», «Брат на брата» Б. Грінченка. Становлення соціально-психологічного роману. Проблема, композиційні особливості, поетика повістей І. Нечуя-Левицького. «Хмари», «Над Чорним морем» – перші українські романи з життя інтелігенції. Тематика і проблематика історичних романів І. Нечуя-Левицького «Князь Єремія Вишневецький», «Гетьман Іван Виговський». Історія створення, проблематика, особливості сюжету та композиції, система образів роману Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?».

Розвиток українського театру у 70-90-их рр. XIX ст. Розвиток жанрів соціально-побутової драми. Виникнення соціально-психологічної драми. Еволюція жанру комедії. Історична драма і трагедія. Діяльність театру «Руська бесіда». Створення українського театру корифеїв. Життя інтелігенції у драмах «Талан», «Розбите серце». Історичні драми М. Старицького «Богдан Хмельницький», «Маруся Богуславка», «Облога Буші». Особливості драматичного конфлікту в п'єсах «Дай серцю волю, заведе в неволю», «Доки сонце зійде, роса очі виїсть», «Глитай, або ж Павук» М. Кропивницького. І. Карпенко-Карий як реформатор української драми. «Драми стягання»: жанр комедії у творчості І. Карпенка-Карого («Розумний і дурень», «Сто тисяч», «Хазяїн»). Своєрідність конфлікту, особливості гумору в комедії «Мартин Боруля». Діалогія «Суєта», «Житейське море» – проблема взаємин

інтелігенції і народу. Історична тематика у творчості І. Карпенка-Карого.

Суспільно-політичні, філософські, естетичні погляди І. Франка. Збірка «З вершин і низин» як етапне явище в українській літературі. «Проскрибовані» поезії збірки «З вершин і низин». Коцепція ліричного героя у збірці «Зів'яле листя». Філософія життя і смерті у ліричній драмі І. Франка. «Зів'яле листя» в оцінці літературної критики. Морально-етичні засади збірки «Мій Ізмарagd». Жанрова своєрідність збірки. Образ автора і образ ліричного героя у збірці «Із днів журби» Майстерність Франка-поета у збірці «Semper tiro». Своєрідність збірки «Давне і нове».

Проблематика та жанрова різноманітність поем І. Франка. Сатиричні поеми І. Франка. Літературна критика про поему І. Франка «Панські жарти». Історичні поеми І. Франка. Філософські поеми І. Франка. Проблема взаємин особи і суспільства, вождя і народу у поемах митця. Поема «Мойсей» – вершина творчості І. Франка.

Жанрово-тематична різноманітність прози І. Франка. Галицьке село в малій прозі письменника. Світ дитини у прозі І. Франка. Сатиричні оповідання. Твори з життя інтелігенції. Історична тема у прозі І. Франка. Проблема інтелігенції і народу у романах «Лель і Полель», «Перехресні стежки». Морально-етична проблематика романів «Для домашнього вогнища», «Основи суспільності». Автобіографізм незакінченого роману «Не спитавши броду».

Соціально-психологічна драма «Украдене щастя». Фольклорна основа твору. Художня своєрідність і сценічність драми. Доля і становище учителя в Галичині у п'єсі «Учитель». Історичні драми І. Франка. Жанр комедії у творчості письменника.

Ранній український модернізм (1901-1914). «Маніфести» М. Вороного (1901) та О. Луцького (1907). Проблема поколінь і літературні дискусії: М. Євшан – С. Єфремов. Літературно-мистецьке угруповання «Молода Муза» (1907–1909): естетика «чистої краси». Творчість П. Карманського, В. Пачовського, Б. Лепкого, М. Яцкова. І. Франко та «молодомузівці».

Події Першої світової війни у творчості В. Стефаника, Марка Черемшини, О. Турянського та інших українських письменників. Література січових стрільців.

Проблема періодизації української літератури ХХ ст.: спадкоємність літературного процесу; ранній український модернізм; «двоколіїний» розвиток української літератури; література періоду соціалістичного реалізму в УРСР; розвиток літератури в Західній Україні та еміграції 30-40-их років; література повоєнної еміграції; літературне життя в незалежній Україні.

Літературні течії 20-х років ХХ ст. Імпресіонізм у творчості В. Чумака, В. Еллана-Блакитного. Творчість поетів-символістів: П. Тичини, Д. Загула, Я. Савченка, О. Слісаренка. Неоромантизм 20-х років, його відмінність від новоромантизму кінця ХІХ – початку ХХ століття. «П'ятірне гроно» неокласиків, їхня естетична програма. Поетична творчість М. Рильського періоду неокласицизму. Футуризм як літературна течія авангардизму. Три етапи розвитку українського футуризму. Творчість Михайля Семенка та Гео

Шкурупія.

Ідейно-стильові пошуки в прозі. Динаміка розвитку жанрів. Творчість Ю. Яновського, В. Підмогильного, А. Головка, Г. Косинки, А. Любченка.

Театр і драматургія 20-х рр. ХХ ст. Театр Леся Курбаса «Березіль». Драматургія М. Ірчана, Я. Мамонтова, І. Кочерги. Характеристика творчості М. Куліша.

Рання творчість О. Довженка й становлення українського кінематографа.

Пожвавлення літературного процесу в роки Другої світової війни (О. Довженко, П. Тичина, М. Рильський, А. Малишко та ін.). Кампанія боротьби проти «українського буржуазного націоналізму», «космополітизму» в 40-50-і роки ХХ ст. (М. Рильський, В. Сосюра). Воєнна тематика у творчості О. Гончара, Г. Тютюнника, М. Стельмаха.

Поезія «третього цвітіння» (М. Рильський, П. Тичина, А. Малишко, В. Мисик). Ідейно-естетичний феномен шістдесятників: поезія І. Драча, В. Симоненка, Д. Павличка. Л. Костенко, проза М. Вінграновського, Є. Гуцала, Гр. Тютюнника. Нью-Йоркська група поетів (В. Вовк, Б. Бойчук, Ю. Тарнавський, Патриція Килина, Б. Рубчак).

Українська історична проза С. Скляренка, П. Загребельного, Р. Іваничука, Р. Федоріва, Вал. Шевчука, Ю. Мушкетика. Українська «хімерна» проза (проза умовно-алегоричного спрямування). «Хімерна» проза В. Шевчука. Чорнобильська тематика у творчості І. Драча, Б. Олійника, В. Яворівського, Ю. Щербака та інших українських письменників.

Тенденції розвитку української літератури наприкінці ХХ – початку ХХІ століття. Постмодернізм як мистецько-культурний феномен кінця ХХ – початку ХХІ століття. Українська постмодерністська поезія. Своєрідність поетичної творчості учасників літературного угруповання «Бу-Ба-Бу».

Постмодерністська проза представників «Станіславського феномену». Особливості прозового дискурсу митців Київсько-житомирської прозової школи в сучасній українській літературі. Фемінний дискурс у сучасній українській літературі. Художньо-естетичні основи літературної творчості О. Забужко, М. Матіос.

Історія німецької літератури

Die germanische Sippengesellschaft. Vom Kleinstamm zur Völkerschaft. Die magische Denkstufe. Kult und Mythos.

Die Dichtung der ausgehenden Urgesellschaft, Mündlichkeit. Form und Wesen der chorischen Poesie. Der Dichter in der Sippengemeinschaft. Das Chorlied. Der Leich. Der Stabreim. Schriftlose Tradition.

Germanische Dichtung im Leben der bäuerlichen Sippe. Zaubertexte und Segensdichtung. Bauernreligion und Kulthymnik. Hochzeitschöre. Totenlieder. Schlachtgesänge. Arbeitslieder.

Germanische Dichtung als Gefäß des Gemeinschaftswissens. Götterdichtung. Sprichwörter und Spruchdichtung. Rätselpoesie. Merkdichtung.

Karl der Große und Beginn der deutschen Literatur. Karlische Bildungsreform. Althochdeutsche Literatur in der Karolingerzeit. Die Anfänge volkssprachlicher Schriftlichkeit. Stabreimdichtung. Zaubersprüche und

Segensformeln. Heroische Dichtung: Das Hildebrandslied (Zur Motiv- und Textgeschichte, Schicksalstragik im Heldenlied). Waltharis.

Christliche Stabreimdichtung. Wessobrunner Schöpfungsgedicht. Muspilli. Christliche Buchdichtung (Heliand, Tatian).

Die Literatur aus der Zeit der Ottonen und frühen Salier. Historische Voraussetzungen: Reich, Kirche. "Ottonische Renaissance".- Roswitha.- Notker von St. Gallen.- Mariendichtung.- Spielmannsdichtung.

Kirchliche Literatur: Credo, Beichte, Gebet Verspredigt. Das Gedicht „Memento mori“ – geistige Sittenlehre. Das lateinische geistliche Drama. Heldenepos. Klassische deutsche Heldenepik. Genre, Gehalt, Gestalt, Quellen. Nibelungenlied. Ideeller Gehalt und künstlerische Gestalt.

Literatur des Rittertums. Die höfische Kultur: die soziale Basis der ritterlich-höfischen Kultur. Adlige Laienhöfe und Mäzenatentum. Die Anfänge der ritterlich-höfischen Lyrik: Spruch, Poesie der Vaganten oder Goliarden, Trobadorkuns. Der ritterlich-höfische Roman. Heinrich von Veldeke. Hartmann von Aue „Der arme Heinrich“. Gottfried von Straßburg „Tristan“.

Wolfram von Eschenbach „Parzival“ als Artusroman. Der Minnesang. Heinrich von Veldeke. Heinrich von Morungen. Reinmar von Hagenau. Walter von der Vögelweide. Gattungsklassifikation: Minne- oder Werbelied, Minnelehre, Minnespruch, Frauenlied, Frauenrede, Naturlied, Dialog oder Gesprächslied, Tagelied, Pastourelle, Traumlied, Dörperlied, Erzählied, Leich. Thematik: hohe Minne, niedere Minne. Herzeliebe, dörperliche Minne. Die Frauengestalt. Motivkomplexe.

Bürgerliche Literatur (1300-1470). Soziologische und geisteswissenschaftliche Grundlagen. Didaktische und satirische Dichtung. Sozialkulturelle Funktion und ästhetische Form. Epigrammatische Spruchdichtung: Freidanks „Bescheidenheit“. Der Stricker.- Durchbruch zu neuen Formen und Inhalten. Novellen, Fabeln, Schelmenzyklus: zum Genreproblem. Pfaffe Amis. Bauernnovelle „Meier Helmbrecht“ von Wernher dem Gärtner. Der Meistersang. Drama: Prozessionsspiele, Marienklagen, Fastnachtspiele, Teufelspiele.

Literatur im Zeichen des Humanismus, der Bauernbewegungen und der Reformation (1480-1600). Die grundlegenden ökonomischen Veränderungen im Schosse der Feudalgesellschaft und ihre Auswirkungen auf Gesellschaft und Literatur. Die Renaissance, ihr Wesen und ihre ideologische und künstlerische Bedeutung für die neue Klasse des Bürgertums. Die Verhältnisse in Deutschland. Die Entfaltung des Buchdrucks und seine Bedeutung für die Literatur. Literarische Entwicklungslinien. Der Humanismus in Deutschland. Ursprung, Wesensmerkmale und Strömungen. Der Humanismus als Wissenschafts- und Bildungsbewegung. Erasmus von Rotterdam.

Nationale Bestrebungen und polemische Auseinandersetzungen der Humanisten.- Die nationale Geschichtsschreibung. Verteidigung des Humanismus. Der Reuchlin-Streit. Dunkelmännerbriefe.

Ulrich von Hutten. Gesprächs- und Briefkunst im Dienst des antifürstlichen und antiklerikalen Kampfes.

Gesellschaftssatire. Bürgerlich-konservative Kritik. Sebastian Brant.

Bürgerlich-oppositionelle und plebejische Kritik. Reineke de Vos. Till Eulenspiegel.

Reformation und Bauernkrieg. Ideologische Strömungen während der Reformation und des Bauernkrieges. Die Entwicklung der Reformationen. Thomas Müntzer und die bäuerlich-plebejische Volksreformation. Martin Luther. Leben und Leistungen des Reformators. Luthers Fabeln. Die Bibelübersetzung.

Grundlagen und Grundzüge der deutschen Literatur im XVII. Jahrhundert. Die neue Qualität der Dichtung: theoretisch-poetische Fundierung und Gruppierung. Die literatur-historische Wende und die gesellschaftliche Situation in Schlesien. Martin Opitz: das wechselvolle Schicksal des Schriftstellers. Die Sprachgesellschaften. Streben nach Vervollkommen der deutschen Sprache und Literatur. "Die Fruchtbringende Gesellschaft". Kleinere Sprach- und Literaturgesellschaften.

Die mystische Strömung: Johann Valentin Andreae. Jakob Böhme und seine historisch-literarische Rolle. H. J. Ch. von Grimmelshausen. Der große volksverbundene Realist des XVII. Jhs. Das Leben des Dichters. Das dichterische Schaffen. Inhalt und Thematik der wichtigsten Werke. Gestaltungsabsicht und dargestellte Wirklichkeit im "Simplicissimus". Wesen und Eigenart seiner Erzählkunst.

Die deutsche Literatur der Aufklärung. Die Aufklärungsliteratur. Die Satire. Die Fabel. Die Lyrik. Der Roman dieser Zeit. J.Ch. Gottsched — aufklärerische Wirksamkeit, literarisches Programm und literarische Praxis. Die Theaterreform. Tendenzen zur Überwindung des Gottschedianismus. Das Programm der Schweizer.

G. E. Lessing. Das Leben und Schaffen. Das bürgerliche Trauerspiel. Lessings Poetik des Mitleids. Trauerspieltheorie der "Hamburgischen Dramaturgie". Das Modell der "Emilia Galotti". Lessings Lustspiele. "Minna von Barnhelm".

F. G. Klopstock. Poetische Leistung und poetologische Konzeption. Die Oden. "Der Messias". Ch. M. Wieland. Lehrdichtungen und Hinwendung zum Roman. Verserzählung "Musarion". "Die Geschichte des Agathon". Der erste deutsche Bildungsroman.

Die Periode von 1770 bis 1789. Sturm und Drang. Sturm und Drang. Historischer Hintergrund. Theorie und Praxis der sich herausbildenden Nationalliteratur (1770-1775). J. G. Herder und sein Beitrag in die deutsche Literatur. Beiträge zu Menschenbild und Kunstkonzeption. Die Volksliedsammlung.

Das Leben und Schaffen von Johann Wolfgang Goethe. Goethes Anfänge. Goethes lyrischer Prolog (Straßburg). Goethes Dichtung von 1771 bis 1775 ("Götz von Berlichingen", Lyrik, Hymnen, "Die Leiden des jungen Werthers" als empfindsamer Roman). Die Zeit des Klassizismus (Lyrik, "Egmont", "Iphigenie auf Tauris", "Torquato Tasso"). Das Spätwerk ("Faust", "West-östlicher Divan", "Wilhelm Meisters Lehrjahre", "Wilhelm Meisters Wanderjahre", "Dichtung und Wahrheit").

Der Lebensweg von Friedrich Schiller. Der junge Schiller. ("Die Räuber", "Die Verschwörung des Fiesco zu Genua", "Kaballe und Liebe", "Don Carlos. Infant von Spanien").

Das Spätwerk von Friedrich Schiller. Weimar: Dichter, Historiker, Publizist ("Die Briefe über die ästhetische Erziehung des Menschen", "Wallenstein", "Maria Stuart", "Die Jungfrau von Orleans", "Wilhelm Tell"). Zur Theorie der Schillers Dramen.

Die deutsche Romantik (1798 – 1830). Das Wesen der Romantik. Die Hauptmerkmale der deutschen Romantik. Die frühromantische Literatur (1797-1801). Jenauer Romantik. Friedrich von Hardenberg (Novalis) (1772-1801). Leben und Schaffen von Ludwig Tieck (1773-1853). Künstlerroman "Franz Sternbalds Wanderungen". Leben und Werk von Wilhelm Heinrich Wackenroder (1773-1793).

Die Spätromantik (Literatur von 1806 bis 1815). Berliner Romantik. Schwäbische Romantik. Heinrich von Kleist (1777-1811). Leben und Schaffen. Dramatiker Kleist ("Das Käthchen von Heilbronn", "Der zerbrochene Krug"). Novellen ("Michael Kohlhaas", "Die Marquise von O."). Ernst Theodor Wilhelm Hoffmann (1776-1822). Leben und Schaffen. Hoffmanns Erzählwerk. Künstlernovellen. "Klein Zaches genannt Zinnober". Hoffmanns "Kater Murr".

Literatur von 1815 bis 1850. Heinrich Heine (1797-1856). Leben und Schaffen. Die Lyrik von Heinrich Heine. Die frühe Lyrik. "Buch der Lieder". "Reisebilder". "Romantische Schule". "Neue Gedichte". Dichterisches Werk in den vierziger Jahren. "Zeitgedichte". "Deutschland. Ein Wintermärchen". Das Spätwerk Heines. "Romanzero". "Letzte Gedichte".

Biedermeier (1820-1850). Die Dichter des Biedermeier: Karl Immermann (1796-1840). Eduard Mörike (1804-1875). Die Novelle "Mozart auf der Reise nach Prag" (1855) von E. Mörike. Das Wiener Volkstheater.

Die deutsche Literatur zwischen den Revolutionen 1830 und 1848. "Das junge Deutschland (1830-1848): Karl Gutzkow (1811-1878), Heinrich Laube (1806-1884), Ferdinand Freiligrath (1810-1876). Die Revolution im Drama: Grabbe, Büchner, Hebbel. Büchners Novelle "Lenz" (1839).

ФОЛЬКЛОРИСТИКА

Проблема специфіки фольклору у науковому висвітленні. Зміна наукових візій про об'єкт та предмет фольклористики. Місце фольклору у системі народної культури. Традиційність як основна ознака фольклору. Основні концепції визначення поняття «фольклорна традиція». Варіативність як найбільш очевидна і постійна ознака фольклору. Взаємозв'язок варіативності та стабільності (повторюваності).

Проблема розмежування літературного жанру і жанру фольклорного. Поняття фольклорного жанру. Два підходи до систематизації фольклорних жанрів: функціональний і генетичний. Генетичний принцип класифікації як домінуючий в українській фольклористиці.

Міфологія і фольклор. Вплив міфологічної системи на обрядову культуру, пісенний і прозаїчний епос (балади, казки, легенди), замовляння, загадки.

Європейські наукові фольклористичні школи та наукові методи українських фольклористів ХІХ ст. (міфологічний, міграційний, історичний, компаративістський, антропологічний, соціологічний). М. Максимович, П. Куліш, О. Потебня, П. Чубинський, І. Франко, М. Драгоманов, В. Гнатюк, Ф. Колесса, З. Кузеля – збирачі, популяризатори та теоретики фольклору. Наукове товариство ім. Шевченка як осередок фольклористичних студій наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. Найвизначніші досягнення сучасної української фольклористики.

Художня специфіка та поетична символіка. Наукові дослідження про українську народну пісенну пісенність. Проблема зв'язку художнього слова та мелосу. Українська народна пісня у синтезі з іншими формами мистецтва.

Художня своєрідність жанру балади. Найдавніші записи українських народних пісень-балад. Міфологічні мотиви пісень-балад та їх прагматика.

Жанрові різновиди народних казок. Проблема походження народної казки у наукових концепціях міфологів, антропологів, компаративістів, представників історичної та інших фольклористичних шкіл. Походження та особливості побутування неказкової прози.

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Визначення поняття «переклад». Об'єкт та предмет сучасної теорії перекладу. Завдання теорії перекладу. Зв'язок перекладознавства з іншими гуманітарними дисциплінами. Роль перекладу в розвитку світової культури, взаємозбагаченні культур та зміцненні міжнародних зв'язків. Сучасний стан вітчизняного і зарубіжного перекладознавства. Компетенції перекладача.

Переклад у стародавньому світі. Переклад у період Середньовіччя. Переклад в епоху Відродження. Переклад в епоху Класицизму. Переклад у Східній Європі у ХV-ХVІІІ ст. Переклад у ХІХ-ХХ ст. Переклад у Київській Русі (Х-ХІІІ ст). Переклад Біблії західноєвропейськими та українською мовами. Переклад в Україні у часи Радянського Союзу. Видатні перекладачі та перекладознавці України.

Проблема перекладності/неперекладності. Критика нігілістичних та ідеалістичних концепцій в галузі перекладу.

Комунікативний, мовний, літературний, культурний та семіотичний аспекти перекладу.

Теорія перекладу і порівняльне вивчення мов. Загальна та спеціальні теорії перекладу. Просторова та часова варіативність мови і переклад. Варіанти полінаціональних літературних мов і переклад. Врахування належності цільової аудиторії перекладу до носіїв певного варіанту полінаціональної мови. Проблеми перекладу віддалених у часі текстів на сучасну мову. Етапи перекладацького процесу і фактори, що впливають на цей процес. Переклад як контакт двох мов і двох культур. Переклад і двомовність.

Контекст оригіналу і контекст перекладу. Мовні форми, мовні значення і позамова ситуація під час перекладу. Денотативний, конотативний та прагматичний аспекти перекладу.

Зміст як інваріант перекладу. Інформативна структура тексту та окремих його елементів (слів, словосполучень тощо). Види екстралінгвістичної інформації (константної та okazіональної): денотативна (семантична), конотативна (експресивно-стилістична), соціолокальна, хронологічна, соціокультурна (прагматична), асоціативно-образна та ін. Взаємозв'язок екстралінгвістичної та лінгвістичної інформації в тексті і його врахування під час перекладу. Поняття функціональної інформації (домінанти) тексту та її відображення в перекладі.

Переклад буквальний, адекватний та вільний. Адекватність та еквівалентність перекладу. Шляхи досягнення адекватності в перекладі. Проблема одиниці перекладу. Рівні еквівалентності. Теорія рівнів еквівалентності В. Комісарова. Теорія еквівалентності Ю. Найди.

Теоретичні моделі перекладу. Теорія закономірних відповідників Я. Й. Рецкера. Поняття еквівалента, мовного відповідника, аналога, часткового відповідника, «адекватної заміни». Трансформаційна, семантико-денотативна, ситуативна та комунікативна моделі перекладу. Теорія скопосу Г. Фермеєра і К. Райс. Теорія функціонального перекладу К. Норд. Комунікативно-інтерпретативна модель перекладу. Способи, прийоми і методи перекладу у теорії Р. К. Міньяр-Белоручева. Теорія полісистем І. Івен-Зохара та місце перекладеної літератури в літературній полісистемі (А. Лефеве́р). Соціологія перекладу Н. Бахляйтнера та М. Вольф. Функціональний переклад К. Норд. Невидимість перекладача (Л. Венутті). Теорія адаптації в перекладі (В. Демецька). Теорії творчості в перекладі (П. Кусмауль, О. Ребрій). Теорія перекладацької дії (Ю. Гольц Менттері). Культурний поворот у перекладознавстві (С. Басснет і А. Лефеве́р).

Лексико-граматичні трансформації в перекладі: перерозподіл смислових компонентів висловлювання, заміна, додавання і видалення смислових одиниць. Структура і лексико-семантична зумовленість перетворень під час перекладу з іноземної мови та іноземною мовою. Втрати і компенсації змісту в перекладі. Лексико-семантичні трансформації у перекладі. Диференціація значень (синонімічні відповідники), генералізація та конкретизація значень (гіпероніми та гіпоніми). Прийом логічного розвитку поняття (метонімічний перенос у перекладі). Прийом перефразування. Векторні заміни у перекладі. Прийоми компенсації та конденсації (компресії). Поняття цілісного переосмислення.

Види перекладу. Письмовий переклад, усний переклад. Переклад, анутовання та реферування. Критерії оцінки якості перекладу.

Види лексико-фразеологічних відповідників згідно з теорією закономірних відповідників: еквіваленти та аналоги (варіантні відповідники). Класифікація типів міжмовних лексичних відповідників за формою (конвергентні та дивергентні), за обсягом переданої екстралінгвістичної інформації (повні та часткові), за характером функціонування у мові

(константні та okazіональні), за способом перекладу (прямі, синонімічні, антонімічні, гіперонімічні, описові, запозичені). Функціональні відповідники. Диференціація значень (синонімічні відповідники), генералізація та конкретизація значень (гіпероніми та гіпоніми). Прийом логічного розвитку поняття (метонімічний перенос у перекладі). Прийом перефразування. Векторні заміни у перекладі. Прийоми компенсації та конденсації (компресії).

Транслітерація і транскрибування, калькування, описовий переклад і підстановка. Переклад реалій. Прагматична адаптація елементів, що передають асоціативні реалії. Переклад неологізмів. Переклад суспільно-політичних і науково-технічних термінів. Експресивне вживання термінів і його відтворення у перекладі. Переклад власних імен, географічних назв, назв установ, організацій, періодичних видань тощо. Роль традиції у перекладі власних імен. Переклад інтернаціональної і псевдоінтернаціональної лексики. Врахування сполучуваності слів у процесі перекладу. Особливості перекладу стійких словосполучень. Особливості перекладу образної фразеології. Збереження (повне та часткове) та втрати образності під час перекладу. Переклад прислів'їв, крилатих слів.

Види лексикографічних посібників. Використання у перекладі словників різних типів: двомовних, багатомовних, тлумачних, синонімічних, фразеологічних, галузевих, словників скорочень тощо. Енциклопедії (друковані, онлайнні та електронні офлайнні), довідники та їх роль у процесі перекладу. Ведення перекладацької картотеки та створення словника користувача в електронному словнику.

Граматичні значення та їх відтворення в перекладі. Збіг та розходження граматичних моделей рідної та іноземної мови. Вибір граматичного відповідника в залежності від семантико-синтаксичної функції, лексичного наповнення та стилістико-експресивної функції конструкції. Граматичні трансформації у процесі перекладу: перестановки, заміни членів речення та частин мови, додавання та вилучення слів. Структурна обумовленість граматичних трансформацій. Відтворення модальності у перекладі. Конверсивні перетворення. Суб'єктно-об'єктна трансформація у перекладі. Трансформація складного речення у просте і навпаки. Заміна підрядності сурядністю та сурядності підрядністю.

Способи підкреслення смислового центру (реми) висловлювання у рідній та іноземній мовах. Шляхи подолання інверсії в реченні під час перекладу іноземною мовою. Комунікативне членування тексту і його відображення в перекладі.

Стилістична та прагматична характеристика тексту як цілого та її відтворення у перекладі. Поняття комунікативної мети тексту. Відтворення у перекладі стилістичного забарвлення слів і граматичних зворотів (архаїзми, вульгаризми, канцеляризми, колоквіалізми тощо). Прагматика перекладу. Поняття прагматичної адаптації тексту в перекладі. Переклад стилістичних засобів: повтори, метафора, метонімія, гра слів тощо. Розкриття алюзій та прихованих цитат. Відтворення композиційних особливостей оригіналу.

Жанрові теорії перекладу. Специфіка перекладу офіційно-ділових текстів. Специфіка перекладу науково-технічних текстів. Основні особливості газетно-публіцистичного стилю у рідній та іноземній мовах та їх відображення у перекладі. Жанрові теорії художнього перекладу: специфіка перекладу прозових, поетичних, драматичних творів та кінофільмів.

Особливості усного перекладу. Види усного перекладу. Послідовний переклад та його особливості. Інтерпретація тексту при послідовному перекладі. Особливості розумових операцій перекладача при послідовному перекладі. Система записів при послідовному перекладі. Синхронний переклад та його особливості. Особливості розумових операцій перекладача-синхроніста.

Поняття фахових мов, їхній рівень абстрактності та пласти лексики. Термін, його особливості, терміносистема. Специфіка науково-технічного перекладу, елімінація синонімії, номіналізація термінології. Редагування перекладу науково-технічного тексту. Аспекти термінографії. Анотування, реферування та квазіреферування науково-технічних текстів. Запозичення та інтернаціоналізми в термінології.

Новітні інформаційні технології у перекладацькій діяльності та їх види. Способи перекладу у системах комп'ютерного перекладу. Головні наявні системи комп'ютерного перекладу та їх характеристики. Система електронної пам'яті перекладача (translation memory) та їх функціональна схема. Електронні словники, їх види та характеристики. Перекладацькі ресурси Інтернету. Використання мультимедіа-енциклопедій у перекладацькій діяльності.

Методика викладання перекладу як навчальна дисципліна. Вимоги до викладача перекладу. Зміст навчання перекладу. Методика формування перекладацьких вмінь та навичок. Методика навчальної роботи з текстами різних жанрів та стилів. Методика навчання усного перекладу.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ

МОВОЗНАВСТВО

1. Система і структура мови.
2. Поняття про методологію, метод і методику в лінгвістиці.
3. Психолінгвістика.
4. Соціолінгвістика.
5. Когнітивна лінгвістика.
6. Комунікативна лінгвістика.
7. Комп'ютерна лінгвістика.
8. Літературна мова як унормована форма загальнонародної мови.
9. Фонетика і фонологія. Система фонем сучасної української літературної мови.
10. Типи чергувань в українській мові.
11. Асиміляція, дисиміляція та інші звукові процеси в українській мові.
12. Графіка й орфографія: історія і сучасний стан.

13. Слово як основна одиниця мови. Лексико-семантичні відношення між словами.
14. Лексика з погляду її походження. Запозичені й іншомовні слова. Міжмовні контакти.
15. Лексика з погляду сфер вживання.
16. Історія української лексикографії. Основні типи словників.
17. Українська лінгвогеографія.
18. Фразеологія і фразеографія.
19. Морфеміка. Морфема і морф. Морфемна будова слова.
20. Способи словотворення в українській мові.
21. Частини мови і принципи їх класифікації.
22. Відмінкова система української мови.
23. Іменник, відміни і групи.
24. Прикметник: визначення, граматичні категорії, синтаксичні функції.
25. Займенник: визначення, морфологічні особливості, синтаксичні функції.
26. Числівник: визначення, поділ на розряди.
27. Дієслово: визначення, граматичні категорії і синтаксична роль.
28. Дієприкметник, дієприслівник.
29. Прислівник. Розряди за значенням.
30. Службові частини мови, їх класифікація і функції.
31. Словосполучення, їх типи. Види синтаксичного зв'язку.
32. Речення. Члени речення.
33. Типи односкладних речень.
34. Складне речення. Принципи класифікації складних речень.
35. Складносурядні речення.
36. Складнопідрядні речення.
37. Безсполучникові речення.
38. Текст як об'єкт лінгвістичного вивчення.
39. Функціональні стилі літературної мови.
40. Лексичні, фразеологічні, фонетичні, граматичні засоби стилістики.
41. Культура мови. Риторика.
42. Комунікативні ознаки літературної мови.
43. Зміни в новій редакції «Українського правопису».
44. Джерела вивчення історії мови. Характеристика пам'яток української мови.
45. Говори української мови, їх класифікація.
46. Особливості північних говорів української мови.
47. Особливості південно-східних говорів української мови.
48. Особливості південно-західних говорів української мови.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

1. Сучасний літературний процес в умовах глобалізації та дегуманізації суспільства.
2. Художній метод та індивідуальний стиль у літературі.

3. Естетичне як філософська категорія. Особливості літератури як виду мистецтва.
4. Ідейно-тематична основа літературного твору. „Вічні теми”, традиційні сюжети та образи в літературі.
5. Автор і його присутність в художньому творі. Проблеми авторства в процесі інтерпретації літературного твору. Концепція смерті автора.
6. Література та ідеологія. Соціологічні аспекти функціонування художньої літератури. Концепція «масової літератури».
7. Художній образ як основа творення художнього світу. Поняття фікційності літератури.
8. Проблеми сучасної генології. Питання класифікації, трансформації та дифузії жанрів.
9. Поетика та архітектоніка художнього твору.
10. Поняття хронотопу і проблеми часово-просторової організації твору у різних жанрах та стилях.
11. Модернізм. Літературні течії модернізму.
12. Постмодернізм і сучасний стан розвитку літератури. Мережева література.
13. Напрями і школи зарубіжного літературознавства ХХ ст.
14. Література і міфологія. Проблеми міфопоетики. Теорія архетипів.
15. Стосунки автор-читач як основа розвитку рецептивної естетики.
16. Роль психоаналітичних теорій у розвитку літературознавства ХХ ст.
17. Вплив екзистенціалізму на розвиток літератури та літературознавства ХХ ст.
18. Феноменологічна теорія та критика.
19. Концепція діалогізму в літературі. Проблеми інтертекстуальності.
20. Структуралізм у літературознавстві.
21. Постструктуралізм.
22. Феміністична критика.
23. Новітні моделі літературної компаративістики.
24. Поняття та еволюція літературної семіотики.
25. Ірраціональні підходи в сучасному літературознавстві. Теорія гри.
26. Проблеми глобалізації та постколоніальні студії в літературознавстві.
27. Література в системі мистецтв. Інтермедіальна площина сучасного літературознавства.
28. Література «орнаментального стилю» (Д. Чижевський). «Слово о полку Ігоревім». Проблема авторства «Слова...», його історична основа, проблематика, поетика.
29. Література Бароко. Основні етапи дослідження. Григорій Сковорода. Барокові ознаки «Саду божественних пісень». Передромантизм Г. Сковороди.
30. Становлення і розвиток нової української літератури як ідейно-естетичного явища в контексті формування української нації. Основні риси нової української літератури. «Енеїда» І. Котляревського та «котляревщина».

31. Сентименталізм в українській літературі перших десятиліть ХІХ ст. Творчість Г. Квітки-Основ'яненка.
32. Романтичний тип творчості (20-60-ті рр. ХІХ ст.). Національні особливості українського романтизму.
33. Літературні та політичні гуртки романтичної орієнтації («Харківська школа романтиків», «Кирило-Мефодіївське братство», «Руська трійця»).
34. Життя і творчість Тараса Шевченка початку 40-х років ХІХ ст. Дискусійні питання Шевченкової поетики. Жанрові пошуки у творчості Т. Шевченка. Новаторство Шевченкових балад. Жанр «байронічної поеми» в творчості Шевченка. Романтичний характер Шевченкової драматургії.
35. Творчість Т. Шевченка – найважливіший етап у становленні нової української літератури. Періодизація творчості Т. Шевченка. Новітні концепції у трактуванні Шевченкової спадщини. Шевченко як міфотворець.
36. Новаторство української поезії другої половини ХІХ ст.: жанрова своєрідність, тематична різноманітність, ритміко-інтонаційна багатомірність (Л. Глібов, С. Руданський, Я. Щоголів, П. Грабовський).
37. Розширення тематичних та жанрово-стильових меж прози 70-90-х рр. ХІХ ст. (Марко Вовчок, І. Нечуй-Левицький, А. Свидницький, Панас Мирний). Еволюція жанру повісті. Становлення соціально-психологічного роману.
38. Розвиток українського театру у 70-90-их рр. ХІХ ст. Створення українського театру корифеїв. Діяльність театру «Руська бесіда».
39. Жанрово-стильова своєрідність творчого доробку Б. Грінченка. Особливості індивідуального стилю письменника.
40. Новітня література. Іван Франко (натуралізм, неоромантизм, символізм, монументалізм).
41. Лірика Івана Франка: жанрова своєрідність, образ автора й образ ліричного героя, філософські й морально-етичні засади збірок.
42. Проблематика та жанрова різноманітність поем І. Франка. Поема «Мойсей» як вершина творчості І. Франка. Літературна критика про поеми І. Франка.
43. Жанрово-тематична різноманітність малої прози І. Франка. Історична тема у прозі І. Франка.
44. Велика проза Івана Франка. Проблема інтелігенції і народу у романах «Лель і Полель», «Перехресні стежки». Морально-етична проблематика романів «Для домашнього вогнища», «Основи суспільності».
45. І. Франко-драматург. Соціально-психологічна драма «Украдене щастя». Художня своєрідність і сценічність драми. Історичні драми І. Франка. Жанр комедії у творчості письменника.
46. Події Першої світової війни у творчості В. Стефаника, Марка Черемшини, О. Турянського та інших українських письменників. Література січових стрільців.
47. Творчість О. Довженка і становлення українського кіно.
48. Українська «химерна» проза (проза умовно-алегоричного спрямування). Особливості «химерної» прози В. Шевчука.

49. Поколіннєвий поділ української літератури. Сімдесятники, вісімдесятники, дев'ятдесятники, двотисячники. Загальна характеристика їхньої творчості.
50. Художній наратив прози українських письменників-постмодерністів. Сучасна українська жіноча проза.
51. Літературний процес. Закономірності розвитку літературного процесу. Проблеми традиції і новаторства.
52. Латинська духовна драма.
53. Класичний німецький героїчний епос.
54. Особливості німецької літератури XVII ст.
55. Німецька література епохи Просвітництва.
56. Пізній романтизм у німецькій літературі.
57. Німецька література між революціями 1830-1848 рр.
58. Революція в драматургії: Граббе, Бюхнер, Геббель.
59. Німецька література другої половини XIX ст.
60. Німецький поетичний реалізм.

ФОЛЬКЛОРИСТИКА

1. Широке і вузьке поняття про фольклор. Об'єкт і предмет фольклористики в минулому і сьогодні.
2. Проблема типологізації та класифікації фольклорного матеріалу.
3. Вплив міфології на фольклор.
4. Проблема варіативності у фольклорі.
5. Жанрові особливості та основні сюжети української народної думи.
6. Жанрові особливості та основні сюжети фольклорних балад.
7. Своєрідність українських балад, їх походження та зв'язок з західно- та східнослов'янською епічною традицією.
8. Образи-символи української народної пісні.
9. Жанрові різновиди народних казок.
10. Вивчення народної казки.
11. Явище фольклоризму в літературі.
12. Фольклористична діяльність І. Франка.
13. Праця М. Драгоманова «Політичні пісні українського народу».
14. Розвиток української фольклористики II половини XX століття. Наукові методи, теорії, гіпотези.
15. Фольклористична діяльність В. Гнатюка.
16. Діяльність П. Куліша як фольклориста та етнографа.
17. Фольклористична діяльність М. Драгоманова.
18. Праці О. Потебні на ниві фольклористики.
19. Наукове товариство ім. Шевченка як осередок фольклористичних студій наприкінці XIX – на початку XX ст.
20. Фольклористичні праці Р. Кирчіва.
21. Фольклор та фольклористика української діаспори.
22. Актуальні проблеми фольклористичних досліджень у XXI ст.
23. Космогонічні міфологеми в чарівній казці.
24. Вогонь і вода в міфологічних уявленнях українців.

25. Міфологічні мотиви в народній прозі.
26. Особливості козацького звичаєвого права. Рецепція в народнопоетичних текстах.
27. Індексні знаки у фольклорному тексті.
28. Семіотика візуального у фольклорі.
29. Дитячий фольклор. Внутрішньожанрова класифікація, тематичні особливості.
30. Героїчний епос Західної Європи. Загальна характеристика.

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

1. Предмет і завдання перекладознавства.
2. Передумови виникнення науки про переклад.
3. Переклад у стародавньому світі і часи Середньовіччя.
4. Переклад в епоху Відродження і Класицизму.
5. Історія українського перекладу.
6. Переклад Біблії.
7. Видатні перекладачі і перекладознавці України і західноєвропейських країн.
8. Перекладознавство на початку ХХІ ст.: перспективи розвитку.
9. Еквівалентність та адекватність як центральні поняття лінгвістичної теорії перекладу.
10. Теорія закономірних відповідників Я. Рецкера.
11. Теорія рівнів еквівалентності В. Комісарова.
12. Інтерпретативна теорія перекладу (Д. Селєсковіч, М. Ледерер).
13. Скопос-теорія (Г. Фермеєр, К. Райс).
14. Теорія динамічної еквівалентності Ю. Найди.
15. Переклад як засіб міжкультурної комунікації.
16. Функції перекладу.
17. Поняття перекладацької норми.
18. Культурологічний поворот у перекладознавстві.
19. Поняття перекладацької компетенції.
20. Поняття фонових знань у перекладі.
21. Зв'язок перекладознавства із суміжними дисциплінами.
22. Розвиток теорії художнього перекладу.
23. Поняття перекладності/неперекладності.
24. Принципи класифікації перекладів.
25. Перекладацькі способи, прийоми та трансформації.
26. Переклад етноспецифічної лексики.
27. Переклад творів, віддалених у часі.
28. Переклад неологізмів.
29. Переклад фразеологічних одиниць.
30. Переклад власних назв.
31. Компресія і декомпресія в перекладі.
32. Поняття авторського стилю і переклад.
33. Прагматичні аспекти перекладу. Поняття прагматичної адаптації тексту.

34. Види усного перекладу.
35. Проблема одиниці перекладу.
36. Граматичні проблеми перекладу.
37. Когнітивний напрямок у перекладознавстві.
38. Лексичні проблеми перекладу.
39. Відтворення стилістичних засобів у тексті перекладу.
40. Психолінгвістичний аспект вивчення перекладу.
41. Новітні інформаційні технології у перекладацькій діяльності.
42. Специфіка науково-технічного перекладу.
43. Особливості перекладу публіцистичних текстів.
44. Переклад драматичних творів.
45. Кінопереклад як вид художнього перекладу.
46. Специфіка перекладу текстів офіційно-ділового стилю.
47. Відтворення модальності в перекладі.
48. Безеквівалентна лексика і шляхи її відтворення у перекладі.
49. Переклад термінів.
50. Методика формування перекладацьких вмінь і навичок.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА МОВОЗНАВСТВО

- Бацевич Ф., Кочан І. Лінгвістика тексту: підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 316 с.
- Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: посібник. Київ: Академія, 2004. 320 с.
- Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ: Довіра, 2007. 205 с.
- Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови. Київ: Пульсари, 2004. 400 с.
- Вплив суспільних змін на розвиток української мови / Є. А. Карпіловська, Л. П. Кислюк, Н. Ф. Клименко, В. І. Критська, Т. К. Пуздирева, Ю. В. Романюк; відп. ред. Є. А. Карпіловська. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. 444 с.
- Гендерна лінгвістика в Україні: історія, теоретичні засади, дискурсивна практика: монографія / Т. А. Космеда, Н. А. Карпенко, Т. Ф. Осіпова, Л. М. Саліонович, О. В. Халіман; за наук. ред. проф. Т. А. Космеди. Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди; Дрогобич: Коло, 2014. 472 с.
- Голянич М. І., Стефурак Р. І., Бабій І. О. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія. Івано-Франківськ: Сімик, 2011. 272 с.
- Гінка Б. І. Лексикологія німецької мови: лекції та семінари: навчальний посібник. Вид. 4-те, переробл. і доп. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2015. 420 с.
- Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, А. П. Загнітко, С. О. Соколова; за ред. К. Г. Городенської. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.
- Гуйванюк Н. В., Кульбабська О. В. Складні ускладнені речення (Теоретично-практичний блок): навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2003. 143 с.
- Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення. Київ: Вид. дім «КМ Academia», 2000. 218 с.
- Демська-Кульчицька О. Основи національного корпусу української мови: монографія. Київ, 2005. 218 с.

- Загнітко А. П. Лінгвістика тексту: Теорія і практикум: науково-навчальний посібник. Донецьк: ДонНУ, 2006. 289 с.
- Загнітко А. П. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця: ТВОРИ, 2020. 920 с.
- Іваненко С. М., Карпусь А. К. Лінгвостилістична інтерпретація тексту. Книжка для викладача (для факультетів іноземних мов університетів і педагогічних вищих навчальних закладів). К.: Вид.центр КНЛУ, 2003. 27с.
- Карпіловська Є. А. Вступ до прикладної лінгвістики: Комп'ютерна лінгвістика. Донецьк: ТОВ Юго-Восток, 2006. 188 с.
- Кислюк Л. Сучасна українська словотвірна номінація: ресурси та тенденції розвитку: монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 424 с.
- Корпусна лінгвістика / В. А. Широков, О. В. Булгаков, Т. О. Грязнухіна та ін. Київ: Довіра, 2005. 471 с.
- Кочерган М. П. Загальне мовознавство: підручник. Київ: Академія, 2003. 463 с.
- Кравець Л., Барань Є. Основи риторики: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2025. 172 с.
- Культура мови: від теорії до практики: монографія / Л. Струганець, О. Бобесюк, О. Веремчук та ін.; за ред. Л. Струганець. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2015. 220 с.
- Левицький В. В. Історія німецької мови: посіб. для студ. вузів. Вінниця: Нова Книга, 2007. 216 с.
- Левицький В. В. Лексикологія німецької мови. Вінниця: Нова книга, 2014. 392 с.
- Личук М., Навальна М., Молоткіна Ю. Динаміка запозичень в українській мові початку ХХІ століття: монографія. Київ: Видавництво ФОП Ямчинський О. В., 2021. 228 с.
- Літературна норма і мовна практика: монографія / С. Я. Єрмоленко, С. П. Бибик, Т. А. Коць та ін.; за ред. С. Я. Єрмоленко. Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2013. 320 с.
- Ляшенко Т. С. Функціональна стилістика німецької мови: навчальний посібник для студентів. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2010. 112 с.
- Маєвська Л. І. Theoretische Grammatik der modernen deutschen Sprache unter dem unterrichtsorientierten Aspekt: навчально-методичний посібник. Тернопіль: ТНПУ, 2019. 68 с.
- Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2010. 242 с.
- Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика: навч. посібник. Київ: Вища школа, 2003. 311 с.
- Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилістика української мови: Підручник. Київ: Вища школа, 2003. 462 с.
- Навальна М. І. Динаміка лексики української періодики початку ХХІ ст. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2011. 328 с.
- Німчук В. В. Проблеми українського правопису ХХ – початку ХХІ ст. Київ, 2002. 113 с.
- Огієнко І. Історія української літературної мови. Київ: Наша культура і наука, 2001. 440 с.
- Паславська А. Й. Практикум з лексикології німецької мови. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2009. 132 с.
- Піддубна Н. В. Теорія теолінгвістики: феномен біблійності в українській лінгвокультурі та омовлення релігійної картини світу: монографія. Харків: Майдан, 2019. 456 с.
- Притолук С. А. Лінгвістичний аналіз художнього тексту: навчально-методичний посібник. Тернопіль: ТНПУ, 2018. 82 с.
- Приходько А. М. Складносурядне речення в сучасній німецькій мові. Запоріжжя: ЗДУ, 2002. 292 с.

- Радевнич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. Львів: СПОЛОМ, 2001. 223 с.
- Русанівський В. М. Структура лексичної і граматичної семантики. Київ: Наукова думка, 1988. 240 с.
- Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава: Довкілля – К, 2008. 712 с.
- Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля. – К, 2006. 716 с.
- Селігей П. О. Світло і тіні наукового стилю. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
- Синявський О. Норми української літературної норми. Київ: Видавничий дім Дмитра Бурого, 2018. 368 с. (Репринт з видання 1931 р.)
- Смеречинський С. Нариси з української синтакси (у зв'язку з фразеологією та стилістикою). Київ: Видавничий дім Дмитра Бурого, 2021. 283 с. (Репринт із видання 1932 р.)
- Соціальне у мові та мова в соціумі: монографія / О. Доценко, М. Жуйкова, Н. Кісс та ін.; наук. ред. та упоряд. Н. Ясакова; Національний університет «Києво-Могилянська академія». Київ: НаУКМА, 2023. 547 с.
- Соціолінгвістика: Інтеграційний напрям досліджень. Навчальна дисципліна: монографія / Г. Мацюк, О. Горда, А. Чучвара та ін.; за ред. Г. Мацюк. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 280 с.
- Струганець Л. Культура мови. Словник термінів. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. 88 с.
- Територіальні та соціокультурні умови функціонування української мови в Україні: монографія / С. О. Соколова, М. О. Гонтар, О. М. Данилевська, Г. М. Залізняк, Л. Т. Масенко, О. Г. Руда, В. М. Труб, І. М. Цар; відп. редактор С. О. Соколова. Київ, 2023. 786 с. [Електронне видання].
- Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови: Навчальний посібник. Київ: Знання, 2007. 494 с.
- Українська мова. Енциклопедія / редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. Київ: Українська енциклопедія, 2000. 752 с.
- Фаріон І., Помилуйко-Недашківська Г., Бордовська А. Англізми і протианглізми: 100 історій слів у соціоконтексті. Львів: Свічадо, 2023. 714 с.
- Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови: підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004. 408 с.
- Юханов О. С. Німецька лексикологія (лекції, тестові завдання, терміни). Київ: Ленвіт, 2008. 124 с.
- Baker P., Hardie A., McEnery T. Glossary of Corpus Linguistics. Edinburgh University Press, 2006. 192 p.
- Bublyk W. Geschichte der Deutschen Sprache: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 2-е вид. Вінниця: Нова Книга, 2004. 272 с.
- Bünting Karl-Dieter. Ratgeber. Stilistisches Deutsch Tandem Verlag GmbH, Königswinter, 2010. 369 s.
- Busch A., Stenschke, O. Germanistische Linguistik: eine Einführung. 4., akt. Auflage. Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag, 2018. 276 s.
- Busse D. Semantik. Paderborn: Wilhelm Fink, 2009. 144 s.
- Duden Bd. 2. Stilwörterbuch der deutschen Sprache. Mannheim-Leipzig-Wien-Zürich, 2020.
- Fleischer W., Michel G. Stilistik der Deutschen Gegenwartssprache. Leipzig, 2019. 420 s.
- Fleischer W., Michel G., Starke G. Stilistik der deutschen Gegenwartssprache. Frankfurt/M., 2010. 435 s.
- Götttert Karl-Heinz, Jungen Oliver. Einführung in die Stilistik. München: Wilhelm Fink

Verlag, 2004. 288 s.

Heusinger S. Die Lexik der deutschen Gegenwartssprache: eine Einführung. München: Fink, 2004. 303 s.

Lexikologie. Ein internationales Handbuch zur Natur und Struktur von Wörtern und Wortschätzen. Hrsg. von D.A. Cruse, F. Hundsnurscher, M. Job, P.R. Lützeier. 2 Halbbände. de Gruyter, 2002. 880 s.

Lysetska N., Heidemeyer V. Stilistik der deutschen Sprache (Vorlesungskurs). Луцьк: РБВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2009.

Multidimensionality of vocabulary in the literary language / L. Struhanets, O. Kosovych, T. Vilchynska, Yu. Struhanets, Yu. Kostyuk and other; ed. by L. Struhanets. Beau Bassin: LAMBERT Academic Publishing, 2018. 194 s.

Oguy O. D. Lexikologie der deutschen Sprache. Winnyts'a: Nowa knyha, 2003.

Römer Chr., Matzke B. Lexikologie des Deutschen. Eine Einführung. Tübingen: Narr, 2003. 226 s.

Schmidt W. Geschichte der deutschen Sprache: Ein Lehrbuch für das germanistische Studium. Stuttgart: Hirzel Verlag, 2007. 489 s.

Steriopolo E. I. Theoretische Grundlagen der deutschen Phonetik. Vinnytsa: Nova Knyha, 2004.

Wanzeck Chr. Lexikologie: Beschreibung von Wort und Wortschatz im Deutschen. UTB Verlag, 2010. 191 s.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Антологія світової літературно-критичної думки XX ст. / за ред. М. Зубрицької. Вид. 2-е, доповнене. Львів: Літопис, 2002. 832 с.

Баррі П. Вступ до теорії: літературознавство і культурологія / пер. з англ. О. Погиначко; наук. ред. Р. Семків. Київ: Смолоскип, 2008. 360 с. (Серія «Пролегомени»).

Безпечний І. Теорія літератури. Київ: Смолоскип, 2009. 388 с.

Біла А. Символізм. Київ: Темпора, 2010. 272 с.

Бовсунівська Т. Поетика Тараса Шевченка. Вибрані статті. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 224 с.

Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури. Київ: Либідь, 2005. 460 с.

Енциклопедія постмодернізму / за ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора; пер. з англ. В. Шовкун; наук. ред. О. Шевченко. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 503 с.

Забужко О. Notre Dame D'Ukraine. Київ: Факт, 2007. 638 с.

Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст. Франківський період. Київ: Факт, 2006. 156 с.

Забужко О. Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу. Київ: Комора, 2017. 304 с.

Залеська-Онишкевич Л. Текст і гра. Модерна українська драма. Львів: Літопис, 2009. 472 с.

Зборовська Н. Код української літератури: Проект психоісторії новітньої української літератури: Монографія. Київ: Академвидав, 2006. 504 с.

Історія української літератури: в 12 т. Т. 2: Давня література (друга половина XVI-XVIII ст.) / наук. ред.: В. Сулима, М. Сулима. Київ: Наукова думка, 2014. 840 с.

Історія української літератури: в 12 т. Т. 3: Література XIX століття (1800-1830) / наук. ред.: М. Бондар, Ю. Кузнецов; заг. ред. вид. В. Дончика. Київ: Наукова думка, 2016. 750 с.

Історія української літератури: в 12 т. Т. 4. Тарас Шевченко / автор І. Дзюба; наук. ред. М. Жулинський. Київ: Наукова думка, 2014. 783 с.

Історія української літератури: в 12 т. Т. 1: Давня література (X – перша половина XVI ст.) / наук. ред.: Ю. Пелешенко, М. Сулима. Київ: Наукова думка, 2013. 840 с.

Історія української літератури: XX – поч. XXI ст.: навч. посіб.: у 3 т. / В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.; за ред. В. І. Кузьменка. Київ: Академвидав, 2014. Т. 2. 536 с.

Історія української літератури: XX – поч. XXI ст.: навч. посіб.: у 3 т. / В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.; за ред. В. І. Кузьменка. Київ: Академвидав, 2017. Т. 3. 544 с.

Історія української літератури: XX – поч. XXI ст.: навч. посіб.: у 3 т. / В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.; за ред. В. І. Кузьменка. Київ: Академвидав, 2013. Т. 1. 592 с.

Кулиш П. Записки о Южной Руси. В 2-х тт. Санкт-Петербург, 1856-1857 (Київ, 1994).

Лексикон загального та порівняльного літературознавства / ред. Волков А., Бойченко О., Зварич І. та ін. Чернівці: Золоті литаври, 2001. 636 с.

Літературознавча енциклопедія: У 2 т. / автор-укладач Ю. Ковалів. Київ, 2007. 624 с.

Літературознавча енциклопедія: У 2-х т. Автор-укладач Ковалів Ю. І. Київ: ВЦ «Академія», 2007. Т. 1. 608 с.; Т. 2. 624 с.

Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка Київ: ВЦ «Академія», 2006. 752 с.

Моренець В. Національні шляхи поетичного модерну першої половини XX століття: Україна і Польща. Київ: Основи, 2002. 327 с.

Наєнко М. Художня література України: від міфів до модерної реальності. Київ: ВЦ «Просвіта», 2008. 1064 с.

Наливайко Д. С., Шахова К. О. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. 415 с.

Пахаренко В. Основи теорії літератури. Київ: Генеза, 2009. 296 с.

Ткачук М. Жанрова структура прози Івана Франка. Бориславський цикл та романи з життя інтелігенції. Монографія. Тернопіль: ТДПУ, 2003. 382 с.

Ткачук М. Лірика Івана Франка: монографія. Київ: Світ Знань, 2006. 296 с.

Ткачук М. Наративні моделі українського письменства: монографія. Тернопіль: Медобори, 2007. 464 с.

Ушкалов Л. Від бароко до постмодерну: есеї. Київ: Грані-Т, 2011. 552 с.

Франко І. Я. Зібрання творів: У 50-ти тт. Київ, 1981. Т. 26-43.

Чижевський Д. Історія української літератури (від початків до доби реалізму). Тернопіль: Феміна, 1994. 480 с.

Bauman B., Oberle B. Deutsche Literatur in Epochen. Berlin: Max Huber Verlag, 1996. 368 s.

Fiskowa S. Geschichte der deutschen Literatur. In Perioden. Entwicklungsrichtungen Ideen und Namen. Lwiw: Pais, 2003. 340 s.

Harenberg Literaturlexikon. Autoren, Werke und Epochen. Gattungen und Begriffe von A bis Z. Dortmund Harenberg Lexikon Verlag, 2000. 1151 s.

Metzler Lexikon Literatur. Begriffe und Definitionen. Hg. v. Dieter Burdorf, Christoph Fasbender u. Burkhard Moennighoff. Begr. v. Günther u. Irmgard Schweikle. 3., völlig neubearb. Aufl. Stuttgart 2007. 861 s.

Nürnberger H. Geschichte der deutschen Literatur. Bayerischer Schulbuch Verlag, München, 2006. 864 s.

Quellentexte zur deutschsprachigen Literatur und Kultur. Band 2. Von der Aufklärung bis zur Weimarer Klassik. Herausgegeben von Roman Dziergwa. Poznan: Wydawnictwo Poznanskie, 2010. 263 S.

Stichpunkte zur deutschen Literatur der Aufklärung / Ключові аспекти німецької літератури доби Просвітництва: навчально-методичний посібник / уклад.: С. А. Притолок, М. С. Кебало. ТНПУ, 2021. 72 с.

ФОЛЬКЛОРИСТИКА

- Буряк В. Д. Поетика інформаційно-художньої свідомості. Дніпропетровськ: Вид-во ДНУ, 2001. 392 с.
- Гарасим Я. І. Нариси до української фольклористики: навчальний посібник. Київ: Знання, 2009. 301 с.
- Грица С. Й. Трансмісія фольклорної традиції. Київ – Тернопіль: Астон, 2002. 236 с.
- Грица С. Й. Фольклор у просторі та часі: Вибрані статті. Тернопіль: Астон, 2000. 228 с.
- Дмитренко М. К. Українська фольклористика: акценти сьогодення. Київ: Сталь, 2008. 236 с.
- Дунаєвська Л. Українська народна проза (легенда, казка): еволюція епічних традицій. Київ, 2009. 304 с.
- Еліаде М. Священне і мирське. Міфи, сновидіння і містерії. Мефістофель і андрогін. Окультизм, ворожбитство та культурні уподобання (пер. Г. Кьорян, В. Сахна). Київ: Основи, 2001. 592 с.
- Жеплинський Б. М. Кобзарськими стежинами. Львів, 2002. 278 с.
- Завадська В., Музиченко Я., Таланчук О., Шалак О. 100 найвідоміших образів української міфології. Київ, 2002. 448 с.
- Зілинський О. Вибрані праці з фольклористики. До 90-річчя з дня народження О. Зілинського. Кн. І; Кн. 2. Київ, 2013.
- Іваницький А. Історичний синтаксис фольклору: проблеми походження, хронологізації та декодування народної музики». Вінниця, 2009.
- Івановська О. Український фольклор: семантика і прагматика традиційних смислів: підручник. Київ, 2012. 336 с.
- Івановська О.П., Івановський П.О. Звичаєве право в Україні: Етнотворчий аспект. Київ, 2014. 383 с.
- Кирчів Р. Двадцять століття в українському фольклорі. Львів: Ін-т народознавства НАН України, 2010. 536 с.
- Кирчів Р. Етюди до студій над українським народним анекдотом. Львів, 2008. 268 с.
- Кирчів Р. Історія української фольклористики. Т. 1. Преромантична і романтична фольклористика. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2017. 524 с.
- Кімакович І. І. Анекдот як фольклорний жанр. Київ: ІМФЕ НАН України, «Освіта України», 2014. 316 с.
- Козак С. Шевченкознавчі та порівняльні студії: Статті. Розвідки. Лекції / голов. ред. Г. Скрипник; упоряд. Р. Радишевський; ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ; Міжнародна асоціація україністів; Міжнародна школа україністики. Київ, 2012. 568 с.
- Козар Л. П. Борис Грінченко як фольклорист. Київ: ВЦ ДСЗУ, 2005. 148 с.
- Колесса Ф. Фольклористичні праці. Київ: Наук. думка, 1970. 412 с.
- Копаниця Л. Пісенні жанри українського фольклору: 2-е вид., доп. і перероб.: Навчальний посібник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2016. 384 с.
- Лановик М. Б., Лановик З.Б. Українська усна народна творчість: підручник. Київ: Знання-Прес, 2001. 592 с.
- Марчун О. Жанрова параметризація дитячого фольклору: навчальний посібник-хрестоматія. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2019. 216 с.
- Мишанич С. Фольклористичні та літературознавчі праці: у 2-х томах. Донецьк, 2003. Т. 1. 558 с.; Т. 2. 470 с.
- Пилипчук С. Фольклористична концептосфера Івана Франка. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 466 с.
- Потебня О. О. Естетика і поетика слова. Київ: Мистецтво, 1985. 302 с.
- Рильський М. Т. Фольклористичні праці. *Рильський М.Т. Збір. творів: У 20-ти т.* Київ: Наук. думка, 1987. Т. 16. С. 7-179.

Росовецький С. Український фольклор у теоретичному висвітленні. Ч. 1. Теорія фольклору. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2008. 623 с.

Рудакова Н. Міжсюжетні паралелі світового героїчного епосу. Література. Фольклор. Проблеми поетики. Вип. 45. Київ, 2019. С. 130-137.

Рудакова Н. Тема козацтва в українській народній неказковій прозі. *Science and education a new dimension. Philology*. VIII(72). Будапешт, 2020. С. 56-60.

Сучасна фольклористика європейських країн / НАН України; ІМФЕ ім. М. Т. Рильського; Український комітет міжнародної асоціації вивчення слов'янських культур. Київ, 2012. 328 с.

Філоненко С. О. Усна народна творчість: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 416 с.

Хоменко Н.М. Семіотика фольклорного тексту: методичні рекомендації до курсу. Київ.: Геро, 2020. 46 с.

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Андрієнко Т. П. Стратегії очування й одомашнення в перекладі художнього дискурсу з англійської мови на українську. Київ: Вид-во Київ. міжнародн. ун-ту, 2011. 265 с.

Івасюк О. Я. Теорія і практика віршового перекладу (На матеріалі творів Маргот Озборн та їх українських перекладів): навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2006. 124 с.

Енциклопедія перекладознавства / пер. з англ. за заг. ред.: О. А. Кальниченка та Л. М. Черноватого. Т. 1. Вінниця: Нова Книга, 2020. 560 с.

Енциклопедія перекладознавства / пер. з англ., за ред. О.А.Кальниченка та Л. М. Черноватого. Том 2. Вінниця: Нова книга, 2020. 276 с.

Енциклопедія перекладознавства / пер. з англ., за ред. О.А.Кальниченка та Л. М. Черноватого. Том 3. Вінниця: Нова книга, 2021. 312 с.

Кальниченко О. А., Подміногін В. О. Історія перекладу та думок про переклад у текстах та коментарях. Частина перша: Загальні питання. Стародавні часи: навчальний посібник. Харків: Вид-во НУА, 2005. 132 с.

Кальниченко О. А., Полякова Ю. Ю. Українська перекладознавча думка 1920-х – початку 1930-х років: хрестоматія вибраних праць. Вінниця: Нова книга, 2011. 504 с.

Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2002. 564 с.

Карабан В. І., Борисова О. В., Колодій Б. М., Кузьміна К. А. Попередження інтерференції мови оригіналу в перекладі (вибрані граматичні та лексичні проблеми перекладу з української мови на англійську): навчальний посібник. Вінниця: Нова книга, 2003. 205 с.

Карабан В. І., Мейс Дж. Переклад з української мови на англійську мову: навчальний посібник-довідник для студентів вищих закладів освіти. Вінниця: Нова книга, 2003. 608 с.

Кияк Т. Р., Огуй О. Д., Науменко А. М. Теорія та практика перекладу (німецька мова): підручник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця: Нова книга, 2006. 592 с.

Кияк Т. Р. Перекладознавство (німецько-український напрям): підручник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2008. 543 с.

Коломієць Л. В. Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу (на матеріалі перекладів з англійської, ірландської та американської поезії). Київ: ВПЦ «Київський університет», 2004. 522 с.

Коломієць Л. В. Перекладознавчі семінари: актуальні теоретичні концепції та моделі аналізу поетичного перекладу: навчальний посібник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2011. 527 с.

- Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу: навчальний посібник. Київ: Юніверс, 2002. 280 с.
- Корунець І. В. Нарис з історії західноєвропейського та українського перекладу. Київ: КДЛУ, 2000. 86 с.
- Корунець І. В. Вступ до перекладознавства: підручник. Вінниця: Нова книга, 2008. 512 с.
- Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. Вінниця: Нова книга, 2000. 448 с.
- Мирам Г., Гон А. Профессиональный перевод: учебное пособие. Киев: Эльга, Ника-Центр, 2003. 136 с.
- Новикова М.О. Міфи та місія. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2005. 432 с.
- Огуй О. Д. Актуальні проблеми німецько-українського перекладу. Чернівці: Рута, 2004. 256 с.
- Ребрій О.В. Основи перекладацького скоропису. Вінниця: Нова книга, 2006. 152 с.
- Содомора А.О. Студії одного вірша. Львів: Літопис, Видавничий центр ЛНУ імені Вана Франка, 2006. 364 с.
- Стріха М.В. Данте й українська література: досвід рецепції на тлі «запізнілого націєтворення». Київ: Критика, 2003. 163 с.
- Стріха М.В. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. Київ, 2006.
- Ткачук В., Чумак Г. Теорія і практика машинного перекладу: навчальний посібник до курсу теорії і практики перекладу. Тернопіль: Підручники і посібники, 2006. 72 с.
- Чередниченко О. І. Про мову і переклад. Київ: Либідь, 2007. 248 с.
- Черноватий Л. М., Карабан В. І. та ін. О.М. Фінкель – забутий теоретик українського перекладознавства: збірка вибраних праць. Вінниця: Нова книга, 2007. 440 с.
- Швачко С.О. Проблеми синхронного перекладу: навчальний посібник. Вінниця: Фоліант, 2004. 112 с.
- Baker M. In Other Words. A Coursebook on Translation. London – New York: Routledge Taylor and Francis Group, 2006. 304 p.
- Munday J. Introducing Translation Studies: Theories and Applications. New York: Routledge, 2008. 229 p.
- Pym A. Exploring Translation Theories. Abingdon: Routledge, 2010. 186 p.
- Robinson D. Becoming a Translator. An Introduction to the Theory and Practice of Translation. Second Edition. London – New York: Routledge Taylor and Francis Group, 2007. 302 p.
- Routledge Encyclopedia of Translation Studies. London and New York: Routledge, 2001. 654 p.